

صاحبی ، مدیری ، محرری :

طاہر المولوی

آبونہ بدلی :

منہ لکی ۱۰۰ غروش

آلتی آیلنی ۵۰ »

اوج آیلنی ۲۵ »

# محفل

## ۱۳۳۸

ادارہ خانہ سی :

شہزادہ باشندہ (تعالی اسلام)

جمعیتی مرکز عمرہ میسی

مرکز توزیعی :

باب عالی جادہ سندھ اتحاد

تجارت کتب خانہ سی

اسلامک نفعہ خادم مقالات

مع الشکر قبول و دوج اولونور

دینی ، علمی ، ادبی ، اجتماعی و شہید بلک شہری مجموعہ اسلامیدر

عدد : ۳

۱۳۳۹ محرمہ مخصوص نسخہ

فی ۷ بوجوق غروش

### مدرسہات

- محفل دینی و علمی : وعید قرآنی - اورفہ لی محمود کامل . انبیاء انزال اولونان دین ، بر دیندر - اسکبلی محمد عاطف .
- بر آیت مناسبتیہ - فرید . حکمت تشریع - صدرالدین . صوفیہ نک روح حقندہ کی تلقیاتی - آفسہ کیلی احمد حمدی .
- محفل تاریخی : محرم الحرام - طاہر المولوی . مشرکین عربک مشہور پوتلری - طاہر المولوی .
- محفل اجتماعی : اسلام حیات اجتماعیہ سندھ آتیلاجی خطوہ لردن - علی خلیبی .
- محفل ادبی : غنی کشمیری و بعض ابیاتی - طاہر المولوی . برقطہ - طاہر المولوی . رباعی - شیخ عبدالباقی . نظم - محی الدین رائف .
- متنوعہ : برغنی ، استخلاف .

تبریک : سال جدیدک بالجلہ اخوان دین حقندہ متیمن اولماسی لطف الہیدن متمنادر

### اسلام یولی

فاتح درسعاملرندن ابتداء داخل مدرسہ سی . مدیر عمومیتی اسکبلی عاطف اقدی طرفدن تألیف ایدلش اولان بو اثر ہر مسلمانک بیلیمی لازمکن احکام اعتقادیہ و احکام عملیہ ، اخلاق و آداب اسلامیہ ایلہ حکم و فوائد تشریعیہ بی حاوی واجتماعیات و سیاسیاتہ دائر اصول اسلامیہ بی محتویدر .

ہر کسک آکلایہ جنی طرز اوزرہ آچیق ترکیہ اولہرق یازلش غایت قیمتدار بر علم خالدرکہ اوقویانلرہ دین ووحی افاضہ ایدر . بالخاصہ اولیای اطفالہ توصیہ اولنور .

محفل فروختی : حکا کردہ کتابچی راشد افندینک دکانی ایلہ باب عالی جادہ سندھ اقبال کتب خانہ سیدر .

مقطرات و جیبی حاوی اولان

### ربع دائرہ نک صورت استعمالی

اسطرلابدن سوکرہ ترکر طرفدن ایجاد ایدلش وامریقا کاشفی قریستوف قولومیک اننای سترندہ استعمال قیلنمش اولان ربع دائرہ ، بین الاسلام و بین الموقنین کثرتلہ قولالانیمقدہدر . علم ہیأتک کافہ تطبیقاتی و تخصیص اوقات شرعیہ و تفرعاتی فایت بسیط بر صورتہ حل ایلبان مذکور آلتک صورت استعمالی حقندہ کی تعریفات شکل اوزرندہ سلیس بر افادہ ایلہ ، منتسین علم ہیأتدن اخذضیا بک طرفدن ، یازیلوب طبع ایدلمکدہ اولدینی خبر آلمشدر .

وترذیل اولونمالری ایچینده قاباطاسلاق هیكللری یاییلوب صفا و صروه تهلرینه قونولمش .

زمان کچدکجه بو هیكللرک حکمت وضعی اونوتولمش وحقارنده تورلو تورلو روایتلر چیقاریلش ، مؤخرأعمرو بن لخی طرفندن ده اوقصاحت آیده لری ؛ مرتبه معودیته ؛ اصعاد ایدی لاش .

— مابعدی وار —

طاهر المولوی

میزین میهم

اسلام حیات اجتماعیه سنده آتیلایق خطوه لر دن :

بزده آوروپالیلره تقلیداً اجتماعیاتدن بحث ایدن محرر لر ، صرف جهل دینی به بنا ایدلش نظریه لرله اشتغال ایدر لر . زیرا بونلرک اکثریت عظیمه سی لسان دینی مز اولان عربجهیه وقوف کسب ایتدکلری وایدنلرده اوامر شرعیه به بیکانه اولدقلری ایچون اولرجه مدونات غربیه بی اوقومق ویا لکز آنلردن اکتساب معلومه هوس اولنق پک طبعیدر . مثلاً هر هانکی بر فیلسوفک بیلم نه قدر سنه اول وضع ایتدیکی بر نظریه اجتماعیه نک ، اون اوچ عصر اول دین اسلام طرفندن اساساً موضوع بولندیقی بونلر نصل اوکره نه بیلیر لر . بوکا مقابل لسان عربیه وشریعتیه واقف اولانلر ، غربیه قوقان نشریاته قارشى بر مقاومت منتظمه تأمین ایتک شویله طورسون ، عاجز قالیور لر دیمه مک ایچون اکثریا مدافعه ده بیله موفق اوله میور لر . بوذوات ، غرب مروج افکار لرینک تعقیب ایتدکلری اساساتی تأیید ویا تعقیب ایدن موضوعات دینی بی نشر و اعلان جهت لر تی هر نه دنسه دوشونه میور لر ، دوشونلرده علناً جسارت ایده میور لر .

علمای دینز ، حقایق دینی بی تلقینده تعقیب ایدیه . کان اصولی تعدیل و اصلاح ایتک لزومسز کوریور لر ، حکمت اسلامی بی تلقین ایتمیور لر . کونده بش کره وجهه

کونلری صورت مخصوصه ده جمعه نمازنده بر آره به طوپلانان مسلمانلرک بواجتماعلری صرف وظیفه دینه - لریله اشتغالدن عسارت ظن ایدر کدن درکه بونجه فوائذ و منافع تأمین ایده بیله جک اولان بو طوپلانلر دن خلق هیچ استفاده ایده مامکده در .

هپ بیلیز که بومملکتده اوقویانلر نه قدر آزه هپ دیکلیه جکلر او درجه چوقدر . اولا خلقک اکثریتی امی در ، ثانیاً امی اولمیانلرده ده اوقومق هنوز بر احتیاج حالی کسب ایده مامشدر ،

ذاتاً بشقه درلوده اولامازدی . اوقومغه احتیاج حاصل اولق ایچین هر شیدن اول اوقونه حق شیرلک وجودی لازمدر . آندن صکرده ده خلقه اوقومغه هوس ویرمک ایچون بوکا تشویق ایلیه جک عاملر بولونمالیدر . بزده یازیلان آثار ، بزم قطعیه فائده تأمین ایده مدیکی تبین ایدن حسابات افرنج ایله مشبوع اولدیغدن مسلمانلر آرمسند بونشریاتک ده راغبلی آزدر .

خرج عالم ، دینی واجتماعی ، نشریات ایسه هنوز طوغمامشدر و بوکیدیشه طوغمیه حق در . افکار غربیه بی نشر و اشاعه ایدنلر مسلمانلرک محتاج اولدقلری نشریاتک نه کی شیر اولسی لازمکله جکنی تقدیر ایده مدکلری کی افکار مذکوره نک بزم نا موافق اولدیقی اثبات و اراؤه ایلیه جک ارباب دین ده عنضات قدیمه لرندن قیل قدر آیرلمیه رق هپ بیلیدی کمز اصولده ، تعبیات علمیه و شرعیه دائره سنده کندی محیطلری خارجنده کیلرک آکلایه مدقلری طرز تلقین و نشریاتی براقه میور لر . بوجهته افکار غربیه ناشرلری کندی محیطلری خارجنه پک آز چیه بیلدکلری حالده افکار اسلامی به تلقین ایدنلر بوکاده موفق اوله میور لر . او حالده بش وقت نمازده کی اجتماعلر دن استفاده اولنق درجه وجودیه کورلزمی ؟

بونى نصل تأمین ایتلی ؛ ایشته اصل مسئله بوراددر . بزده ، جوامع شریفه ده یاییلان تلقینات دینه ؛ اجتماعاته ، حسیاته پک آز تعلق ایده کلیور . ایتدیکی زمان ده محدود

قالیور . اولاً اوزون سورویور . اضاعه وقتی موجب اولیور .

زمانك بر قسم مهمی فدا ایتمکه برابر خلقك بك  
از استفاده ایتدیکی موعظه‌لر تأثیر لازمی تأمین ایده میور .  
زیرا مراسم و تعبیرات آره سنده جمعاً یکون بك محدود  
قالان موعظه‌لری دیکه مکّه اکثریت خلقك اساساً زمانی  
اولا میور . اوزون مقدمه‌لر نهایت بولماز دعالر بر طرفه  
چقاریلنجه کیرویه امین اولیکز او قدر آزشی قالیور که  
بونی واعظده ، سامعده دها اورا جقده تقدیر ایدیور .  
حالبوکه بر چاریک ساعت ظرفنده مسلمانلر نه‌لر ونه‌لر  
سویله بیلیر . از جمله بوسویله نه‌جک سوزلر ارباب وقوف  
طرفندن سویلنسه نه کوزل تأثیرلر تأمین ایدیله بیلیر .  
سویله نه‌جک سوزلر هم دینی ، همده اجتماعی اولسه دینی  
سوزلرک اجتماعاته تطبیقی سایه سنده روحلرده کی تأثیر دها  
بشقه درلو اولور . مسلمانلر هر کون بر قاچ دفعه بك  
کوزل شیر ایشتمش بولنور . فقط بوسوزلری سویله جک  
سویله لرندن بك چوق آشاغی اخیلدر . خلقك آ کلایه میه جنی  
بر کله میله قوللانماملی در . لسانلری ، آ کلامیه جقلاک  
لسانلری نه اویدیرملی در . هله تکرار تکرار عین ماده  
اوزرنده اظهار طلاقده اصرار ایتاملی در . بو حال لسان  
موعظه‌نی ادراک ایدنلر ایچون بك خوشدر . فقط آ کلایه  
میانلر ایچون بر فلا کتدر . آیت جلیله‌نک ترجمه سنی  
قیصه‌جه سویلدکن صکره بوباده کی احایث نبویه‌نی ده  
اوله‌جه اختصار آذکر ایتلی در . صکره ده به‌نک اجتماعات نقطه  
نظرندن فوآندن استفاده‌نی و یا خود مضراتندن اجتنابی توصیه  
ایلی در . ارتق بوقدر ساده لسه‌جک تلقین حقایق  
وظیفه سنده اضاعه وقت وارد دکلدور . اکلاشیله مامق تصور  
اوله‌مز . علمای دینک و اجتماعات دینه متخصصارینک  
دقتسر لکدن شکایتلری نه و یورغناقدن اظالملری نه محل  
قالمز . بالعکس بونی یا مامق تربیه دینه‌مز ایچون حقیقی  
بر اضاعه وقت اولور . قیصه سوز ، طوپی افاده‌لرله حقایق  
قرآنیه و دینی‌نی خلق اوزرنده ایز بر اقه حق صورتنده

تلقین ایتک اقتضایدر . انصاف بیورلسون ، کوفه سنی کوشه  
باشنده رفیقنه بر اقوب ، دکاتی قومشوسنه امانت ایدوب  
جماعته قوشان بر مسلمان ، جامعندن چیققدن صکره نقصان  
وزن ایله مالی صامانغی اوکر نمکجه بوزوالیدن نه بکله تور ؟  
کونده بش کره حضور حقه اثبات وجود ایدن ،  
فقط اونک خارجنده قهوه خانه بیکه لرنده بیک درلو مساوی  
ایله مصاب اولدیغنک فرقنده بیله اولیان زوالی خلقندن  
نصل اولورده اخلاق ممدوحه طلب اولنیلور ؟  
بناء علیه رجا واسترحام ایدرم :

اک مقتدر علمای اسلامیه مزه مراجعت بیورلسون  
بو ذواتک هر بری شمیدیک هیچ اولازسه اوکله وایکندی  
نمازلرنده سلاطین جوامعنده اطفافاً اثبات وجود ایتسونلر  
وادای صلاتی متعاقب دیدیکمز طرزده مقدمه سز ، فقط  
نتیجه‌لی صورتنده تلقینانده بولونسونلر . کیملرک نه وقت  
وزرلرده موعظده بولنه جقلاقی مطبوعات ایله اعلان  
ایدیلسون ، جوامع شریفه قبولر بنه لوحلر تعلیق صورتیله ده  
مؤمنلرک نظر دقتی جلب اولنسون . بو ذواته آره لرنده  
برده پروغرام ترتیب ایتدیر یلسون . هر جامعه  
تلقینانک عین ماده اوزرینه جریان ایتسی تأمین اولنسون .  
جوامعه بونلری طویانلر طویمیانلره ابلاغه تشویق  
بیورلسون . بومملکتده مصطفی عاصملری ، علی حیدرلری ،  
عبدالحکیملری ، رمزی دده‌لری ، حاجی نجیلری ، فریدلری  
و امثالی سوه سوه دیکله به‌جک سامعلر واردور . الویررکه  
قیصه سوز سویلسونلر ، جماعتی ساعتلر جه اشغال بیورماسونلر .  
بونظریه‌مز جامعشریفده اوزون مدت قاله میه جقلا ایچوندر .  
قاله جقلا ایچون ایسه اساسلی درسلا کماکان دوام ایتلی در .  
عوامندن ایش آدملری ایچون مسئله وقت مسئله‌سی در .  
بونی تأمین ایده جکلاک دارینده مظهر اجر عظیم اولاجقلاقی  
سویلمکه لزوم کورده مام . متدایاً اصلاح و اکمال ایدلمکده  
اولان مدارس علمیه‌نک واسع درسخانه‌لری دها متمر ، دها  
فائده‌لی صورتنده بو خصوصه حصر ایدیله بیلیر . یاتسونمازلرنندن

اول بر ساعت دوام ایده جک مواظک فضلہ سامع بولہ جغنی امید بیور مزہ میسکز ؟ بورالردہ خلق ایله صنف علما و طلبہ علوم آره سنده وقوع بولہ جق تماش دائمی لردن دها فضله منافع اجتماعیه بکله مزہ میسکز ؟

علی حلمی

مجله ادبی

غنی کشمیری و بعض ابیاتی

— مابعد —

کچنکی نسخہ ده الفاظ و معانی سنی تشریحہ چالیشدیغ:

جنونی کوکھ ازقید خرد بیرون کشد مارا  
کتم زنجیر پای خویشتن دامن صحرارا

بیتنی ، دیواندن استنساخ ایتدیکم صیراده ناصیلہ برنجی مصرعک تقلندہ بر سهوه اوغراشم ، وزن ایله ادایی و مؤدایی بو زمانیان صورت مستسخیه کورده ایضاحاته کیریشمشم . اخیراً مطلع اولدیغ خطای واقعی ، بیک طوغرو سنی یازمق صورتیه تصحیح ایدیورم که متن و مالی شویله اوله جقدر :

جنونی کوکھ ازقید خرد بیرون کشم پارا  
کتم زنجیر پای خویشتن دامن صحرارا

[ هانی اوله قوتلی برجذبہ که اونک تاثیریه عقل  
عقلدن آياغمی قورتارایمده دامن صحرایی کندیمه یابند  
اتخاذ ایده یم ]

( بزم می پرستان محتسب خوش عزتی دارد )

( که چون آید بمجلس شیشه خالی میکند جارا )

[ سرخوشلرک مجلسنده احتساب آغاسنک خوش  
براعتباری واردر : او ، بزمه کلینجه شیشه احتراماً قلوب  
برینی بوش بر اقریر ]

بویله ده ترجمه ایدیله بیلیر :

[ سرخوشلرک مجلسنده احتساب آغاسنک خوش

براعتباری واردر . چونکه : شیشه اورتایه چیقینجه  
محتسب قلوب صاووشور ]

محتسب : بزمه یاقین و قتلره قدر شهراماتی ، بلدیہ  
ریاستی کی ایشلرده استخدام ایدیلن و ( احتساب  
آغاسی ) دنیلن مأموردر . بو مأموریتده عرفی ، لکن  
اکثریا حقلی معاملاتیه اشتہار ایله مشاولان ( حسین بک )  
زمانمزدہ کی اصناف بی انصافہ قارشی آرانیر .

محتسب ( احتساب ) لفظندندر . احتساب ایسه  
« انتساب وزننده برکسه نک طوتدینی فعل قبیحی  
بکنه یوب نہی وانکار ایلک معناسه درکه مراد شوایشی  
نه ایچون شویله ایتدک دیو مؤاخذه ایلکدن عبارتدر .  
محتسب بلده بومعادندر - قاموس ترجمہ سی »

محتسبک عصر سعادتده موجود ایدی . جانب  
جلیل نبویدن حضرت عمر ؛ مدینه نک ، سعید بن سعید  
بن العاص ده مکہ نک محتسبکنه تعیین ایدیلشاردی .

اساساً قضاء قیلندن بروظیفہ دینیہ اولان ( حصبہ ) نک  
مأموردی ، یعنی محتسب « منکراتی ، یعنی شریقتہ مخالف  
افعالی تحقیق ایدرک اصحابی جرمنه کوره تعزیر و تأدیب  
ایتدیکی کی یوللرده مارین و عابرینک مرورینہ و عبورینہ  
مانع خاللری ازاله ، حامللری و سفائی تحمللری فوقندہ  
حمولہ آلمقدن منع ، مائل انهدام مباینک اصحابنه اومبانی  
هدم ایتہلرینہ حکم ایله بویوزدن بولجیلره وقوعی ملحوظ  
اولان تہلکہ کی دفع ، مکتبلرده وسائر اماکن تعلیمیہ ده  
معلملر شاگردانی شدتله ضرب ایتدکلری تقدیرده آنلر  
حقندہ مجازات ترتیب ایتک کی منافع عمومیہ متعلق  
خصوصاته نظارت ایلردی . بوندن ماعدا محتسب ارزاق  
و مأکولات و مشروباته خیله قاریشمانی ، ناقص اوزان  
واکیال استعمال اولونمانی منع ایتک کی بوکون بلدیہ لک  
وظائفندن اولان خصوصاته دخی باقاردی . ذکراولنان  
خصوصات فی الاصل قاضیلره متعلق وظائف جمہ سبنددی .  
فقط قاضینک مقامی بوکی امور و خصوصاتک آرقه سندن